

INFORMATIVNA BROŠURA ZA ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA PRAVA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

INFORMATIVNA BROŠURA ZA ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA

PRAVA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

Ovaj dokument je vrijedan izvor informacija koji pruža važne kontakt informacije koje vam mogu pomoći da pristupite svojim pravima i pravdi.

Bez obzira na izazove s kojima se suočavate, zapamtite da postoji nada, kao i ljudi koji su spremni slušati, podržati i pomoći. Svi imamo teške trenutke u životu i uredu je zatražiti pomoć kada vam je potrebna. Sljedeće stranice sadrže vitalne informacije koje vas mogu povezati sa stručnjacima koji su tu da vam pomognu i pruže njegu koja vam je možda potrebna.

Čuvajte ovaj dokument na sigurnom i lako dostupnom mjestu kako biste se vi ili neko koga poznajete mogli obratiti odgovarajućim službama kada je potrebno. Vaša dobrobit je važna i uvijek postoji nada za bolje sutra.

ŠTA JE TRGOVINA LJUDIMA?

Trgovina ljudima je teško krivično djelo koje krši ljudska prava, ugrožava slobodu, sigurnost i zdravlje ljudi koji su žrtve ovog oblika kriminala.

Trgovina ljudima sastoji se od radnji koje se manifestuju kroz vrbovanje, transfer, prinudu ili prevaru i mogu uključivati različite oblike eksploatacije kao što su: prisilni rad, seksualna eksploatacija, navođenje na prosjačenje vas ili vaše djece, prisilni brak, uklanjanje organa ili drugi oblik eksploatacije.

Trgovina ljudima je ilegalno i teško krivično djelo u Bosni i Hercegovini i drugim zemljama širom svijeta.

Kada ste žrtva trgovine ljudima, izloženi ste nehumanim uslovima, fizičkom i psihičkom zlostavljanju, gubitku lične slobode i različitim oblicima eksploatacije i zlostavljanja.

Trgovci ljudima manipulišu i kontrolišu sve žrtve, što izuzetno otežava bijeg ili traženje pomoći.

VAŽNO JE DA ZNATE DA POSTOJE BESPLATNE TELEFONSKE LINIJE ZA POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA I STRUČNJACI KOJI POMAŽU ŽRTVAMA. INIJE ZA POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA I STRUČNJACI KOJI POMAŽU ŽRTVAMA.

VAŽNO JE DA RAZMOTRITE SVE OPCIJE I PRONAĐITE NAČIN DA DOBIJETE POMOĆ I PRIJAVITE NEKOGA KO VAS ISKORIŠTAVA. NATE DA POSTOJE BESPLATNE TELEFONSKE LINIJE ZA POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA I STRUČNJACI KOJI POMAŽU ŽRTVAMA.

KORISTITE BILO KOJE SREDSTVO KOMUNIKACIJE - TELEFON, MOBILTEL, EMAIL, SMS... ILI SE OBRATITE OSOBI KOJOJ VJERUJETE! VAŽNO JE DA ZNATE DA POSTOJE BESPLATNE TELEFONSKE LINIJE ZA POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA I STRUČNJACI KOJI POMAŽU ŽRTVAMA.

KAKO MOŽETE PREPOZNATI OKOLNOSTI KOJE VODE DO TRGOVINE LJUDIMA?

Morate razmotriti i razumjeti najčešće situacije koje imaju karakteristike trgovine ljudima, a koje mogu uključivati sljedeće situacije, ili pojedinačno ili više situacija istovremeno:

- prisiljavaju vas da radite protiv svoje volje,
- neplaćanje vašeg rada,
- život u izuzetno lošim uslovima,
- ograničena sloboda kretanja ili podvrgavanja nasilju i prijetnjama,
- oduzimanje putne isprave...

VAŽNO JE DA ZNATE DA TRGOVCI LJUDIMA VJEŠTO PREPOZNAJU I ISKORIŠTAVAJU RANJIVOSTI SVOJIH POTENCIJALNIH ŽRTAVA, KORISTEĆI RAZLIČITE TAKTIKE POPUT PREVARE, PRISILE, PRIJETNJI, FIZIČKOG NASILJA I PSIHOLOŠKE MANIPULACIJE.

KO MOŽE POSTATI ŽRTVA TRGOVINE LJUDIMA?

Trgovina ljudima ne pravi razliku na osnovu starosti, spola, nacionalnosti ili društvenog statusa i **svako može postati žrtva**. Žrtve trgovine ljudima mogu poticati iz različitih društvenih sredina i suočavati se s raznovrsnim životnim okolnostima.

Neke osobe su podložnije trgovini ljudima:

Djeca: Djeca su posebno ranjiva na trgovinu ljudima, jer je njima lakše manipulirati i eksploatirati ih. Mogu biti podvrgnuta različitim oblicima eksploatacije, uključujući dječji rad, vršenje krivičnih djela, vojnu regrutaciju i seksualnu eksploataciju.

Žene i djevojčice: Žene i djevojčice često su na meti seksualne eksploatacije, prisilnog braka i kućnog ropstva. Rodna diskriminacija i neravnopravnost mogu povećati njihovu ranjivost.

Radnici migranti: Radnici migranti, posebno ilegalni ili bez dokumenata, mogu biti izloženi riziku od eksploatacije. Trgovci ljudima mogu im obećati bolje mogućnosti za zapošljavanje, ali umjesto toga ih podvrgavaju prisilnom radu ili drugim oblicima eksploatacije.

Migranti, izbjeglice i azilanti: Osobe koje bježe od sukoba ili progona podložne su trgovini ljudima zbog svoje nesigurne situacije. Mogu postati žrtve trgovaca ljudima koji im obećavaju siguran prolaz ili pomoć u dolasku do sigurnijeg odredišta.

Osobe koje žive u siromaštvu: Ekonomska ranjivost je značajan faktor rizika da osoba postane žrtva trgovine ljudima. Oni koji žive u siromaštvu mogu biti namamljeni lažnim obećanjima o dobro plaćenim poslovima, što može dovesti do eksploatacije.

Osobe s invaliditetom: Osobe sa fizičkim ili intelektualnim invaliditetom mogu se lakše kontrolirati i eksploatirati zbog njihove ranjivosti.

LGBTQ+ osobe: Diskriminacija i stigmatizacija mogu učiniti LGBTQ+ osobe podložnim trgovini ljudima. Mogu biti prisiljeni na situacije protiv svoje volje zbog svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

BEZ OBZIRA NA VAŠ STATUS ILI PRIPADNOST NEKOJ GRUPI, IMATE PRAVO NA PODRŠKU!!!

AKO SE NAĐETE U RAZLIČITIM SITUACIJAMA U KOJIMA TRGOVCI LJUDIMA UGROŽAVAJU VAŠA PRAVA, KAO ŠTO JE

OGRANIČENA SLOBODA:

- Ograničena sloboda kretanja, uvijek u pratnji nekoga.
- Nemate kontrolu nad identifikacijskim dokumentima, kao što su pasoši ili lične karte.

IZOLACIJA:

- Društvena izolacija, nemogućnost slobodne komunikacije s drugima.
- Ograničenja upućivanja ili primanja telefonskih poziva, korištenja interneta ili pristupa društvenim mrežama.

ŽIVOTNI I USLOVI RADA:

- Pretrpanost ili nekvalitetni životni uslovi s mnogo ljudi u malom prostoru.
- Prekomjerno radno vrijeme, mala ili nikakva plata.
- Prisiljeni ste na rad u opasnim ili sve lošijim uslovima.

FIZIČKO ZLOSTAVLJANJE ILI ZANEMARIVANJE:

- Fizičko zlostavljanje koje rezultira modricama, ožiljcima ili drugim povredama.
- Neuhranjenost, neadekvatna odjeća za godišnje doba ili uzrast, loše zdravlje.

KONTROLA OD STRANE DRUGIH:

- Neko drugi kontroliše finansije, identifikaciju ili svakodnevne aktivnosti.

PSIHOLOŠKO NASILJE, PRIJETNJE I PRISILA:

- Prijetnje povređivanjem vas ili nekog vama bliskog.

Taktika ucjene ili prisile.

AKO NISTE SIGURNI U SVOJU SITUACIJU, RAZMISLITE O TOME DA SE OBRATITE LOKALNOJ NVO ILI POLICIJSKOJ AGENCIJI ZA SAVJET

... SLIJEDITE OVA UPUTSTVA, MOŽDA ĆE VAM POMOĆI

OSTANITE MIRNI I PROCIJENITE SITUACIJU:

- Pokušajte ostati mirni i procijenite svoje okruženje.
- Ako je moguće, pronađite sigurnu i diskretnu lokaciju kako biste mogli sabrati misli.

OBRATITE SE ZA POMOĆ:

- Zapamtite ili pripremite listu kontakata za hitne slučajeve, uključujući kontakte policije lokalne organe za provođenje zakona i nevladinih organizacija koje vam mogu pomoći.
- Ako ne možete uputiti poziv, razmislite o tome da se obratite nekome kome vjerujete i ko vam može pomoći.

DOKUMENTUJTE SVOJU SITUACIJU:

- Ako je moguće, dokumentujte svoje životne uslove, uslove rada i sve znakove zloupotrebe ili prisile.

OSIGURAJTE VAŽNE DOKUMENTE:

- Ako imate kontrolu nad bilo kojim identifikacijskim dokumentima, pokušajte ih čuvati na sigurnom mjestu.
- Ako vaše dokumente kontrolišu drugi, pokušajte zapamtiti gdje ih čuvaju.

PLAN KOMUNIKACIJE:

- Identifikujte sigurne mogućnosti za komunikaciju s drugima, bilo lično ili diskretnim sredstvima.
- Ako možete diskretno pristupiti internetu ili društvenim mrežama, razmislite o tome da se obratite za pomoć.

FIZIČKO I MENTALNOZDRAVLJE:

- Potražite medicinsku pomoć ako imate fizičke povrede ili zdravstvene probleme.
- Održavajte svoje mentalno zdravlje pronalaženjem trenutaka samoće i nastojanjem da se fokusirate na pozitivne misli.

NAPRAVITE SIGURNOSNI PLAN:

Pripremite sigurnosni plan za sigurno napuštanje situacije.

Identifikujte pouzdane osobe koje vam mogu pružiti podršku tokom ovog procesa.

OBRATITE SE NADLEŽNIM ORGANIMA I SLUŽBAMA ZA PODRŠKU:

- Obratite se lokalnoj policiji.
- Obratite se NVO-ima i organizacijama za podršku koje su specijalizovane za pomoć žrtvama trgovine ljudima.
- Kontaktirajte besplatnu pravnu pomoć.

ŠTA SE DEŠAVA AKO PRIJAVITE TRGOVINU LJUDIMA?

Prijavlivanje slučaja trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini (BiH) dovodi do odgovora policije i relevantnih organa. BiH ima uspostavljene mjere i protokole za rješavanje i borbu protiv trgovine ljudima.

Ako prijavite slučaj trgovine ljudima u BiH, poduzet će se sljedeći koraci:

Odgovor policije i pravosuđa: Tužilaštvo, policija i druge agencije za provođenje zakona će istražiti prijavljeni slučaj trgovine ljudima. Prikupljat će dokaze, intervjuisati svjedoke i raditi na identifikaciji i hapšenju uključenih trgovaca ljudima.

Identifikacija žrtava: Nadležni organi će raditi na identifikaciji žrtava trgovine u prijavljenom slučaju. Ključno je prepoznati i podržati žrtve, jer im je možda potrebna hitna pomoć i zaštita.

Podrška žrtvama: Žrtvama trgovine ljudima se pružaju usluge podrške, uključujući medicinsku njegu, psihološko savjetovanje, sklonište, pravnu pomoć i druge oblike pomoći kako bi im se pomoglo da se oporave i ponovo izgrade svoje živote.

Procesuiranje: Kada se počinioci identifikuju i prikupe dokazi, predmet ide na sud. Trgovci ljudima mogu biti optuženi i krivično kažnjeni, ako budu osuđeni.

PRIJAVLJIVANJE JE VAŽAN KORAK U PREKIDANJU KRUGA EKSPLOATACIJE I PRUŽANJU PODRŠKE ŽRTVAMA.

U BOSNI I HERCEGOVINI MOŽETE KONTAKTIRATI LOKALNU POLICIJU, VLADINE AGENCIJE ILI NEVLADINE ORGANIZACIJE KOJE SU SPECIJALIZOVANE ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

KADA SE NAĐETE NA SIGURNOM, ZAMOLITE NADLEŽNU OSOBU DA OSTVARI VAŠE PRAVO NA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ, KAKO BISTE PONOVO IZGRADILI SVOJ ŽIVOT.

IMATE PRAVO NA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

Žrtve trgovine ljudima imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć od prvog razgovora sa tužilaštvom i policijom, a tužilaštvo i policija su dužni da je osiguraju. Potencijalna žrtva trgovine ljudima ima pravo da bude obaviještena o svojim pravima na način koji razumije, da joj se pruži besplatna pravna pomoć i druga prava predviđena zakonom o krivičnom postupku.

Pravni savjetnik usmeno savjetuje žrtvu i upoznaje je sa njenim pravima i prisustvuje davanju iskaza pred bilo kojim nadležnim organima koji odlučuju o njenim pravima i obavezama.

UKOLIKO STE ŽRTVA TRGOVINE LJUDIMA IMATE SLJEDEĆA PRAVA

PRAVO NA IDENTIFIKACIJU: Ovo pravo osigurava da vas prepoznaju i službeno identifikuju kao potencijalnu žrtvu trgovine ljudima. To je prvi korak u pružanju potrebne podrške i zaštite.

PRAVO NA INFORMACIJU: Imate pravo da znate sve o svom pravnom statusu, svojim pravima i procedurama koje su važne za vašu situaciju. Imate i pravo da znate za usluge koje su na raspolaganju žrtvama i ko vam ih može pružiti.

PRAVO NA TUMAČA: Ako ne govorite lokalni jezik ili ga ne razumijete dobro, imate pravo na tumača i da vam sve informacije, a posebno informacije o vašim zakonskim pravima, budu predstavljene na jeziku koji razumijete, u komunikaciji sa svim institucijama i pružaocima usluga tokom cijelog procesa vašeg oporavka.

PRAVO NA PRAVNU POMOĆ: Imate pravo na adekvatnu pravnu pomoć u svim postupcima vezanim za trgovinu ljudima. Takva pomoć vam pomaže da shvatite i pristupite svojim pravima i interesima. Imate pravo da vaš advokat bude prisutan u svim fazama krivičnog postupka, uključujući sve slučajeve kada dajete iskaz. Vaš advokat je tu da zaštiti vaša prava, da vas informiše o vašoj ulozi u postupku, da brani vaše interese i da se pobrine da se vaši stavovi uzmu u obzir. To je posebno važno ako želite tražiti naknadu štete.

PRAVO NA ZAŠTITU PRIVATNOG ŽIVOTA I IDENTITETA: Imate pravo na zaštitu privatnog života i identiteta. Niko ne smije otkriti vaše privatne podatke bez vaše saglasnosti. Tužilac i vaš advokat mogu zatražiti da suđenje u kojem učestvujete kao svjedok bude zatvoreno za javnost.

PRAVO NA ZAŠTITU SVJEDOKA I DA SE PREMA NJIMA POSTUPA S POŠTOVANJEM I DOSTOJANSTVOM: Ako odlučite svjedočiti u krivičnom predmetu, imate pravo na zaštitu svjedoka i da se prema vama postupa s poštovanjem i dostojanstvom. Imate pravo zahtijevati da vas tretiraju kao posebno ranjivog svedoka. Policija i sud vas moraju zaštititi od prijetnji, uvreda, zastrašivanja ili bilo kojeg drugog napada tokom i nakon istrage i suđenja. Ako je potrebno, sud može tražiti od policije da preduzme posebne mjere zaštite. Tužilac i vaš advokat mogu tražiti od suda da vam dodijeli status posebno ranjivog svjedoka na osnovu vaših godina, iskustva, zdravstvenog stanja i drugih okolnosti. To znači da možete svjedočiti pod posebnim uslovima (bez potrebe da se suočavate sa trgovcem ljudima, u posebnoj prostoriji, putem video linka itd.).

PRAVO NA ZAŠTITU FIZIČKOG INTEGRITETA: Zaštita fizičke sigurnosti i dobiti žrtava je najvažnija. To može uključivati mjere za zaštitu žrtava od štete i nasilja.

PRAVO NA USLUGE POMOĆI: Žrtve kojima je potrebna medicinska i psihološka njega trebaju dobiti ove usluge bez diskriminacije. Ove usluge su ključne za pomoć žrtvama da se oporave od fizičke i psihološke traume koju su možda pretrpjele.

PRAVO NA NAKNADU ŠTETE: Imate pravo na naknadu štete koju ste pretrpjeli dok ste bili eksploatisani u lancu trgovine ljudima, uključujući materijalnu štetu, emocionalni bol, strah, povrede vaše časti, ugleda, slobode, ličnih prava, dostojanstva itd.

VAŠE PRAVO NA ODŠTETU MOŽETE OSTVARITI NA DVA NAČINA:

U KRIVIČNOM POSTUPKU: vaš advokat treba podnijeti zahtjev za naknadu štete tokom krivičnog suđenja u kojem učestvujete kao svjedok/oštećena strana, navodeći jasno iznos odštete koji zahtijevate. Dok prikuplja dokaze za predmet protiv trgovca ljudima, tužilac može (ali nije obavezan) prikupiti i dokaze o nematerijalnoj šteti koju ste pretrpjeli. Međutim, u praksi vam sud obično savjetuje da podnesete zahtjev za naknadu štete u zasebnom parničnom postupku.

U PARNIČNOM POSTUPKU: Vaš advokat podnosi tužbu za naknadu štete protiv trgovca ljudima. U parničnom postupku ste tužitelj i ne možete imati status posebno ugroženog svjedoka kao u krivičnom postupku. Obično ćete morati ponovo proći sva vještačenja kojima ste bili podvrgnuti tokom krivičnog postupka i dati iskaze o tome šta vam se dogodilo, odnosno dokazati da ste pretrpjeli štetu. Ovaj postupak može pokrenuti svaka osoba koja smatra da je oštećena u periodu od 3 godine od nastanka

štete ili, ako je šteta nastala krivičnim djelom, u okviru perioda zastare djela. Ukoliko odlučite pokrenuti parnični postupak, obratite se organizacijama koje pružaju podršku žrtvama trgovine ljudima za pomoć i podršku.

NEPROCESUIRANJE I NEKAŽNJAVANJE OSOBA KOJE SU ŽRTVE TRGOVINE:

Žrtve ne treba krivično goniti ili kažnjavati zbog njihove umiješanosti u trgovinu ljudima. Ovaj princip priznaje da oni nisu kriminalci, nego osobe koje su iskorištavane i zlostavljane.

PERIOD ZA REFLEKSIJU, DOZVOLA ZA PRIVREMENI I HUMANITARNI

BORAVAK: Imate pravo na 30-dnevni period za oporavak i refleksiju, odnosno vrijeme koje vam je potrebno da započnete oporavak i odlučite da li želite saradivati sa policijom. Tokom perioda za oporavak i refleksiju, imate pravo na svaku pomoć koja vam je potrebna. Niko ne smije vršiti pritisak na vas da učestvujete u otkrivanju i procesuiranju trgovaca ljudima i njihovih saradnika, ali ako prijavite krivično djelo, morate učestvovati u procesuiranju u svojstvu svjedoka. Dozvole za privremeni boravak pružaju pravni status tokom ovog perioda.

Ako nemate regulisan boravak na teritoriji Bosne i Hercegovine, Služba za poslove sa strancima BiH može vam odobriti privremeni boravak iz humanitarnih razloga. Možete dobiti privremeni boravak od 6 mjeseci koji se može produžiti pod istim uslovima pod kojima je odobren. Imate pravo na humanitarni boravak ako vam je potrebna zaštita i pomoć u oporavku i povratku u zemlju porijekla, ili ako odlučite saradivati s policijom i pravosudnim organima u istrazi i krivičnom gonjenju trgovaca ili drugih osoba uključenih u vašu eksploataciju. Imate pravo na humanitarni boravak i ako je povratak u vašu zemlju opasan po vaš život i sigurnost. U takvim slučajevima, možete i zatražiti azil u Bosni i Hercegovini. Ako imate privremenu boravišnu dozvolu možete se slobodno kretati i raditi u BiH.

REPATRIJACIJA I GARANCIJE NEPONAVLJANJA: Sve žrtve trebaju dobiti jednak pristup uslugama repatrijacije i zaštiti od ponovne trgovine ljudima. Ove mjere su od vitalnog značaja za njihovu sigurnost i sprečavanje ponovne eksploatacije.

PRAVO NA ODBIJANJE SARADNJE SA POLICIJOM: Ovo pravo osigurava da žrtve ne budu pod pritiskom ili kažnjene zbog nesaradnje sa policijom. Prepoznaje da žrtve mogu imati valjane razloge da odmah ne učestvuju u istragama, kao što je strah od odmazde.

Vijeće Evrope je glavna organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope su potpisale Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka, demokratiju i pravnu državu. Evropski sud za ljudska prava kontrolira implementaciju Konvencije u državama članicama.

Ova brošura je finansirana doprinosima država članica Vijeća Evrope u okviru Akcionog plana Vijeća Evrope za Bosnu i Hercegovinu (2022–2025), u okviru projekta Vijeća Evrope "Jačanje akcije protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini". Mišljenja iznesena u ovoj brošuri su autorova i ne odražavaju nužno službenu politiku Vijeća Evrope.